

ВІДГУК

**офіційного опонента, доктора психологічних наук, професора,
завідувачки кафедри теоретичної та практичної психології
Національного університету «Львівська політехніка»**

**Сняданко Ірини Ігорівни
на дисертаційне дослідження Тягур Любомири МIRONІВНИ
«Психологічна безпека освітнього середовища
як чинник самоактуалізації викладачів педагогічного коледжу»,
представлену на здобуття наукового ступеня
PhD у галузі психології, спеціальність 053 Психологія**

Актуальність теми дисертаційного дослідження. У сьогоднішній час стрімких змін, які відбуваються у всьому світі та, зокрема, в освіті, проблема психологічної безпеки освітнього середовища постає особливо гостро, оскільки задоволення потреби в безпеці сприятиме виникненню потреб вищого рівня, і, особливо, потреби в самоактуалізації викладача педагогічного коледжу. Від стосунків з колегами, здобувачами освіти, емоційного комфорту та визнання в колективі, власної захищеності в різних ситуаціях у педагогічному коледжі буде залежати вмотивованість викладача закладу фахової передвищої освіти у професійній самоактуалізації, бажання вдосконалювати свою педагогічну роботу, розвивати педагогічні здібності, надавати якісні освітні послуги. В освітньому середовищі педагогічного коледжу мають створюватися сприятливі умови для особистісно-професійного розвитку викладача, адже від цього буде залежати якість навчання здобувачів освіти та їх власний емоційний комфорт і задоволеність навчанням.

Тому дисертаційне дослідження Тягур Любомири МIRONІВНИ, що має на меті теоретичне обґрунтування та експериментальне дослідження впливу психологічної безпеки освітнього середовища на самоактуалізацію викладачів педагогічних коледжів, є безперечно актуальним.

Ступінь обґрунтованості наукових положень і висновків, сформульованих у дисертації.

Дослідження відрізняється достатньою чіткістю і логічною побудовою на всіх етапах його виконання – як на етапі обґрунтування наукового апарату дослідження, так і при викладенні розділів дисертації та її висновків у відповідності до визначених мети та завдань.

Дисертація структурована належним чином і складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел та змістовних додатків.

У *вступі* надано відомості про актуальність і стан дослідження означеної проблеми, сформульовано мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, визначено наукову новизну і практичне значення отриманих результатів, подано дані та надано відомості про їх апробацію та впровадження. У роботі належним чином обґрунтовано актуальність дослідження, розкрито специфіку наукової проблеми, показано необхідність проведення дослідження.

У наступних розділах дисертації логіка викладу матеріалу розгортається відповідно до завдань дослідження. Перший розділ дисертації *«Теоретичні засади дослідження проблеми психологічної безпеки освітнього середовища як чинника самоактуалізації викладачів педагогічного коледжу»* презентує результати теоретичного аналізу літератури відповідно до *першого та другого завдань* дослідження.

Грунтовний аналіз основних наукових підходів до дослідження проблеми самоактуалізації дозволив дисертантці зробити висновок про відсутність (попри подібність поглядів багатьох науковців) єдності поглядів на зазначені феномени. Відповідно авторка роботи обирає в дисертаційному дослідженні гуманістичний підхід як базовий, відповідно до якого поняття самоактуалізації розкриває в мотиваційному аспекті, а саме як вищий рівень мотивації особистості, що визначає її прагнення до саморозвитку та самовдосконалення.

Важливо, аналіз проблеми самоактуалізації ґрунтується на визначених дисертанткою загально-професійних, соціально-психологічних, індивідуально-психологічних та специфічних особливостях професійної діяльності викладача педагогічного коледжу, зумовлені специфікою контингенту здобувачів освіти, поліфункціональним і творчим характером професійної діяльності типу «людина-людина». Не менш важливо, що визначивши зміст і показники самоактуалізації викладачів педагогічного коледжу, авторка дисертації за результатами теоретичного аналізу літератури виокремлює організаційно-психологічні та індивідуально-психологічні чинники самоактуалізації, переконливо обґрунтовує важливу роль психологічної безпеки освітнього середовища як вагомого чинника самоактуалізації тощо.

Емпіричній перевірці сформульованих теоретичних положень присвячений другий розділ дисертації *«Емпіричне дослідження психологічної безпеки освітнього середовища та її впливу на самоактуалізацію викладачів педагогічного коледжу»*, в якому презентовано результати реалізації *третього завдання дисертаційного дослідження*: проведено аналіз результатів дослідження особливостей самоактуалізації викладачів педагогічного коледжу та її організаційно-психологічних та індивідуально-психологічних чинників, рівня психологічної безпеки освітнього середовища педагогічних коледжів в цілому та залежно від соціально-демографічних і кваліфікаційних характеристик досліджуваних. Особливу увагу, і це цілком зрозуміло в контексті теми дослідження, присвячено аналізу впливу стану психологічної безпеки освітнього середовища на самоактуалізацію викладачів.

За результатами аналізу, з одного боку, доведено залежність самоактуалізації викладачів від психологічної безпеки освітнього середовища педагогічного коледжу, а з іншого боку, констатовано недостатній рівень досліджуваних феноменів для значної кількості досліджуваних. Це актуалізує проблему сприяння самоактуалізації й самореалізації викладачів закладів фахової передвищої освіти з урахуванням психологічної безпеки освітнього середовища педагогічного коледжу.

Особливості розв'язання зазначеної проблеми представлено у третьому розділі дисертації *«Особливості сприяння самоактуалізації викладачів з урахуванням психологічної безпеки освітнього середовища педагогічного коледжу»*, в якому наведено результати виконання *четвертого завдання* дисертаційного дослідження. Центральне місце в даному розділі займає розроблена та апробована дисертанткою програма сприяння самоактуалізації викладачів педагогічних коледжів з урахуванням психологічної безпеки освітнього середовища. Примітно, що з огляду на складні умови сьогодення (пандемія COVID-19), було застосовано спеціальне технічне й методичне забезпечення для реалізації програми в умовах онлайн на платформі Zoom з використанням додаткових онлайн інструментів.

Результати формувального експерименту переконливо свідчать про ефективність та доцільність впровадження у практику освітнього процесу закладів фахової передвищої освіти авторської програми сприяння самоактуалізації викладачів педагогічних коледжів з урахуванням психологічної безпеки освітнього середовища

Висновки дисертації відображають основні здобутки теоретичної та емпіричної роботи дисертантки, розкривають ступінь розв'язання нею поставлених дослідницьких завдань і визначають перспективи подальших наукових досліджень в обраному напрямку.

У цілому дисертація Любомири Миронівни Тягур виконана на відповідному до вимог науковому рівні. Дисертантка проявила самостійність у розробленні актуальної наукової проблеми, здійснила продуктивний теоретичний аналіз і отримала досить вагомі наукові результати, що характеризуються науковою новизною та практичним значенням.

Наукова новизна отриманих результатів. Аналіз отриманих результатів дозволяє дійти висновку про те, що в даному дослідженні вперше обґрунтовано зміст й специфіку самоактуалізації викладачів педагогічних коледжів; визначено організаційно-професійні та соціально-демографічні особливості самоактуалізації викладачів педагогічних коледжів; теоретично

обґрунтовано й емпірично доведено вплив психологічної безпеки освітнього середовища на самоактуалізацію викладачів педагогічних коледжів; розроблено та апробовано програму сприяння самоактуалізації викладачів педагогічних коледжів в умовах психологічно безпечного освітнього середовища; уточнено сутність понять «психологічна безпека освітнього середовища», «самоактуалізація викладача педагогічного коледжу», поглиблено знання про самоактуалізацію особистості та психологічну безпеку освітнього простору; розширено уявлення про показники та чинники самоактуалізації фахівців

Практичне значення отриманих результатів визначається тим, що фактичні матеріали, теоретичні положення та висновки дисертаційного дослідження можуть бути використані в педагогічних коледжах з метою формування психологічної безпеки освітнього простору для викладачів і сприяння їх самоактуалізації, в діяльності психологічної служби, спрямованої на психологічний супровід сучасного педагога, здатного до самоактуалізації та самореалізації. Розроблену авторську програму сприяння самоактуалізації викладачів педагогічного коледжу в умовах психологічно безпечного освітнього середовища впроваджено в систему роботи закладів фахової передвищої освіти України, практику підготовки та підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних кадрів педагогічних коледжів.

Повнота викладу в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації. Аналіз змісту публікацій, зарахованих за темою дисертації, свідчить про достатньо повне висвітлення основних результатів дослідження у 16 публікаціях, серед яких: 4 статті у фахових виданнях України, включених до переліку, затвердженого МОН України, 1 стаття у зарубіжному науковому періодичному виданні (Угорщина), 11 публікацій у збірниках матеріалів і тез науково-практичних конференцій.

Відсутність порушення академічної доброчесності. Можна констатувати відсутність порушень академічної доброчесності при викладенні результатів дисертаційного дослідження, наявність посилань за текстом дисертації на всі положення, що не є авторськими і задіяні як на етапі

теоретичного аналізу, так і інтерпретації емпіричних даних. Про це ж свідчать результати перевірки рукопису дисертації Л. М. Тягур за автоматизованою системою «UNICHECK».

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації. У цілому позитивно оцінюючи проведене дисертаційне дослідження та отримані результати, все ж вважаємо за доцільне назвати дискусійні положення та висловити зауваження й побажання до окремих результатів дослідження..

1. При теоретичному обґрунтуванні впливу психологічної безпеки освітнього середовища на самоактуалізацію викладачів педагогічного коледжу доцільно було проаналізувати роль керівника закладу фахової передвищої освіти у створенні психологічної безпеки освітнього середовища та сприяння самоактуалізації викладачів.

2. На етапі підготовки емпіричного дослідження під час визначення вибірки доцільним було б дотримання більшої її збалансованості за статевою ознакою (75% жінок й 25% чоловіків відповідно) і відповідно, залучення більшої кількості викладачів чоловічої статі.

3. За даними емпіричного дослідження встановлений недостатній рівень психологічної безпеки освітнього середовища для значної кількості викладачів педагогічних коледжів. Натомість причини незадовільного стану психологічної безпеки освітнього середовища та можливі шляхи їх подолання залишилися в основному поза увагою дослідниці.

4. При розробці тренінгової програми дисертантка більше спрямовує увагу на сприяння самоактуалізації викладачів в умовах безпечного освітнього середовища. Варто було б розробити детальніші рекомендації для викладачів, які перебувають в умовах психологічно небезпечного освітнього середовища, потерпають від явищ мобінгу тощо.

Указані зауваження й побажання не знижують загальної позитивної оцінки проведеного дослідження, його теоретичної та практичної цінності як

такого, що є завершеним, цілісним і самостійним, характеризується науковою новизною та практичним значенням.

Загальний висновок:

• • Актуальність теми здійсненого дисертаційного дослідження, його цілісність, самостійність та завершеність дослідження, наукова новизна та практичне значення отриманих результатів дають підстави зробити загальний висновок про те, що дисертаційна робота Любомири Миронівни Тягур «Психологічна безпека освітнього середовища як чинник самоактуалізації викладачів педагогічного коледжу» відповідає галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 053 Психологія та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах) затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283) та вимогам Тимчасового порядку присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 р. № 167 (зі змінами), а її авторка – Тягур Любомира Миронівна – заслуговує на присудження їй наукового ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 053 «Психологія».

Офіційний опонент -

доктор психологічних наук, професор,
завідувач кафедри теоретичної
та практичної психології Національного
університету «Львівська політехніка»

І. І. Сняданко

Підпис
Взятий секретар

Р.Бригирський